KERSCHOTEN ENERGIENEUTRAAL

Nieuwsbrief

APRIL 2020

ENERGIETRANSITIE IN TIJDEN VAN CORONA

Beste mensen,

Vlak na de informatie avond van 9 maart werden we geconfronteerd met steeds meer maatregelen met betrekking tot corona. De impact op ons allemaal is groot. We moeten zo veel mogelijk thuis werken, de kinderen gaan niet meer naar school, grootouders mogen we niet meer bezoeken, sommigen zijn in angst voor hun eigen gezondheid.

De energietransitie lijkt ineens niet meer zo relevant. Gezondheid en zorg voor je naasten zijn immers veel belangrijker?

Ook ik werk nu vanuit huis en spreek weinig buurtbewoners meer. De partijen die bezig zijn met de planvorming voor het warmtenet en het aanvragen van de subsidie werken echter gestaag door. Via de mail, telefoon en skype houden we zoveel mogelijk contact. Het is belangrijk dat er een goed aanbod komt, ook voor mij persoonlijk: ik woon immers zelf ook in deze wijk? Omdat ik het belangrijk vind jullie, de mensen in de wijk, mee te nemen en op de hoogte te houden, hebben we gemeend toch een nieuwsbrief uit te brengen.

Alle vragen, reacties en opmerkingen die 9 maart zijn geuit, zijn verzameld. We proberen zo goed mogelijk de antwoorden te vinden, ook al is op dit moment nog niet alles helemaal duidelijk.

Uw vragen en zorgen zijn teréchte vragen en zorgen. Er is aandacht voor, ook bij de gemeente en de woningcorporaties. Op de KEN-website en via deze nieuwsbrief zullen we de komende maanden hopelijk steeds meer antwoorden kunnen geven.

In deze nieuwsbrief tref je naast het verslag van de informatieavond, ook een artikel aan over waarom de partijen voor een warmtenet hebben gekozen en wat de alternatieven zouden zijn.

Ik wens jullie gezondheid, saamhorigheid en kalmte toe in deze roerige tijden,

Marjolein Tillema
regisseur@kerschotenenergieneutraal.nl

WIL JE MEEDENKEN IN EEN PANEL OF WERKGROEP?

Graag! Meld je aan door mij een mail te sturen.
regisseur@kerschotenenergieneutraal.nl

IN DEZE NIEUWSBRIEF

- Verslag bijeenkomst warmtenet in Kerschoten
- Waarom keuze voor warmtenet voor de hand ligt?
- Bewoners Arjen Welling en Cor van Erkel aan het woord

BEWONERS AAN HET WOORD

Cor van Erkel

Arjen van Welling

Op 9 maart werden ook twee wijkbewoners bevraagd door de gespreksleider: Arjen Welling en Cor van Erkel.

Arjen is geboren en getogen Apeldoorner en woont meer dan twintig jaar in een appèlwoning: 'Onze keuze voor deze wijk was mede ingegeven door de bewonerssamenstelling van de wijk: een wijk waar jong en oud samenwoont, niet een wijk met alleen maar jonge gezinnen. We hebben ons hier altijd thuis gevoeld. Vanuit betrokkenheid bij de buurt dragen we zoveel mogelijk ons steentje bij: mijn vrouw als zorgvrijwilliger en ikzelf onder andere in de MR van de basisschool en de laatste jaren als bestuurslid van de buurtvereniging.'

'Gezien de leeftijd van de wijk zal er veel maatwerk nodig zijn.'

Ook Cor woont al lang in de wijk, sinds 2015. Hij woont met zijn vrouw en zijn zoon in een vrijstaande woning uit 1993. 'Sinds twee jaar ben ik gepensioneerd. Daarvoor werkte ik als procesautomatiseringstechnicus bij de energiecentrale in Utrecht. Mijn specialisatie was het automatiseren van het transport van warmte in het distributienet. (45000 aansluitingen in Utrecht en Nieuwegein). Ik heb dus werkervaring met een warmtenet.'

Hoe kijken jullie terug op de avond van 9 maart?

Arjen: 'Ik vond ik de bijeenkomst op 9 maart een goede start, maar nog niet meer dan dat. Wat ik vooral gemist heb is de toelichting op het waarom van de plannen en het bredere landelijk kader. Waarom doet de gemeente Apeldoorn dit nu en wat is het landelijk belang? Het is niet iets dat de gemeente zelf bedacht heeft, maar het is de opdracht die alle gemeenten in Nederland hebben gekregen.'

Cor: 'De avond heeft bij mij een goede indruk achter gelaten. Mij viel op dat de afgevaardigden van de gemeente, Firan en woningbouwverenigingen de indruk gaven het project te gaan leiden. Betekent dit dat het een gemeentelijk warmtebedrijf wordt? En wat gebeurt er als er geen subsidie wordt toegewezen, neemt de gemeente dan toch zijn verantwoordelijkheid? Ik heb nog een heleboel vragen, ook over de warmtecapaciteit op winterse dagen.'

Willen jullie van het aardgas af?

Arjen: 'De energietransitie is niet iets waar wij zelf voor gekozen hebben: het is het resultaat van het beleid waarvoor we in Nederland als samenleving hebben gekozen en wij zullen daar individueel mee moeten dealen. Feit is dat aardgas een eindige bron van energie is en dat we voor een toekomstbestendige oplossing naar een alternatief moeten. Gaat dat geld kosten? Vast en zeker maar ik ben van mening dat we daar vroeger of later aan moeten, en dan liever vroeger.' Cor: 'Een warmtepompsysteem is zonder meer een kostbare woningaanpassing. Waterstof/biogas is geen optie als vervanger voor het aardgas gebruik voor alle particulieren in Nederland. Een warmtenet zou dus voor onze woning een goed alternatief zijn.'

Wat willen jullie de partijen nog meegeven?

Arjen: 'Er zal nog veel moeten gebeuren: veel kennisdeling en inspraak. En er zal een acceptabel en betaalbaar alternatief moeten komen voor de bewoners. Gezien de leeftijd van de wijk zal er veel maatwerk nodig zijn. Ik hoop de hier voldoende aandacht voor is. Voor ons als bewoners staat de uitdaging om deze grote verandering te zien in het groter perspectief: het gaat misschien geld kosten, maar de noodzaak voor een alternatief gaat niet weg.'

'Een warmtenet zou dus voor onze woning een goed alternatief zijn'

Ervaringsdeskundige Cor van Erkel:

De afgelopen winter hebben wij de waterthermostaat van de CV ketel al ingesteld op 70 graden en het huis was goed te verwarmen. Wij hebben meer dan 30 jaar in Nieuwegein gewoond en waren al die tijd klant van het warmtebedrijf Eneco. Wij hebben al die jaren geen problemen gehad met de verwarming. Elke ruimte kon onafhankelijk van elkaar worden verwarmd. Mijn ervaring met het warmtenet was positief, wij hebben geen ernstige storingen en geen onderhoudskosten gehad. Wel hebben wij enkele stroomstoringen gehad, waardoor ook de warmtelevering gestoord raakte.

Opmaak & druk: Designheld

WAAROM LIGT DE KEUZE VOOR EEN WARMTENET VOOR DE HAND?

Om woningen van het aardgas af te halen zijn ruwweg drie mogelijkheden:

1. Duurzaam gas (waterstof of biogas)
2. All electric: de woning verwarmen middels een warmtepomp
3. Een warmtenet

1. Duurzaam gas

De optie van duurzaam gas is de komende jaren niet voorhanden. Gezaghebbende instituten als TNO geven aan dat dergelijke gassen niet in voldoende mate beschikbaar zijn voor het verwarmen van woningen. Indien het over een aantal jaren wel beschikbaar komt, is de verwachting dat dit eerder ingezet zal worden voor industrie, transport en voor wijken waar geen geschikt alternatief bestaat.

De kosten van waterstof zijn overigens hoog: op dit moment ruim vijf keer zo hoog als de prijs van aardgas. Ook is het niet zo eenvoudig om waterstof door de huidige gasleidingen te doen. Zowel de leidingen als de cv-ketel en het fornuis dienen aangepast of vervangen te worden indien we overgaan op waterstof.

2. All electic

All electic: hierbij worden de woningen individueel verwarmd met een eigen, individuele warmtepomp. Hierbij dient de woning goed geïsoleerd te worden, liefst kierdicht omdat het anders niet warm genoeg wordt. Door deze verregaande isolatie is het ook nodig om mechanische ventilatie aan te brengen. Vloerverwarming, of in elk geval vergroting van de radiatoren is noodzakelijk. Omdat we in deze situatie veel meer elektriciteit gaan gebruiken, moet het elektriciteitsnet vergroot worden.

3. Warmtenet

Een warmtenet komt voor onze wijk als beste optie uit de bus vanwege een aantal redenen:

- Sinds het KEN-Ontwikkelplan (oktober 2013) zijn de partijen in de wijk al met elkaar in gesprek over een mogelijk warmtenet. Aanvullende studies uit 2018 en 2019 hebben laten zien dat het een kansrijk alternatief is.
- De woningcorporaties dienen hun bezit CO2 neutraal te maken voor 2050. Zij geven aan, dat er niet voldoende budget is om alle woningen die ze in bezit hebben te voorzien van een all electric oplossing. Zij isoleren om die reden veel woningen tot schillabel B, waarmee een warmtenet van 70 graden (zoals voor onze wijk) een erg geschikte duurzame oplossing wordt.
- Er is duurzame warmte beschikbaar vanuit de RWZI (Waterschap, aan de Stadhoudersmolen). Meest logisch is om deze warmte te bestemmen voor dichtbijgelegen wijk(en).
- Er is de wens om het gedeelte van de wijk dat behoort tot het Culturele Erfgoed te beschermen. Dit gaat grofweg om het gebied rondom de vijvers, het Mercatorplein en de Appèlbuurt. De gemeente heeft zich verplicht om het uiterlijk van dit gebied zo min mogelijk aan te tasten. Daarom is verregaande isolatie van de gevels van buitenaf niet wenselijk. De woningcorporaties geven daarnaast aan dat isolatie van deze woningen aan de binnenzijde ook niet wenselijk is: de woningen zijn namelijk niet zo groot.

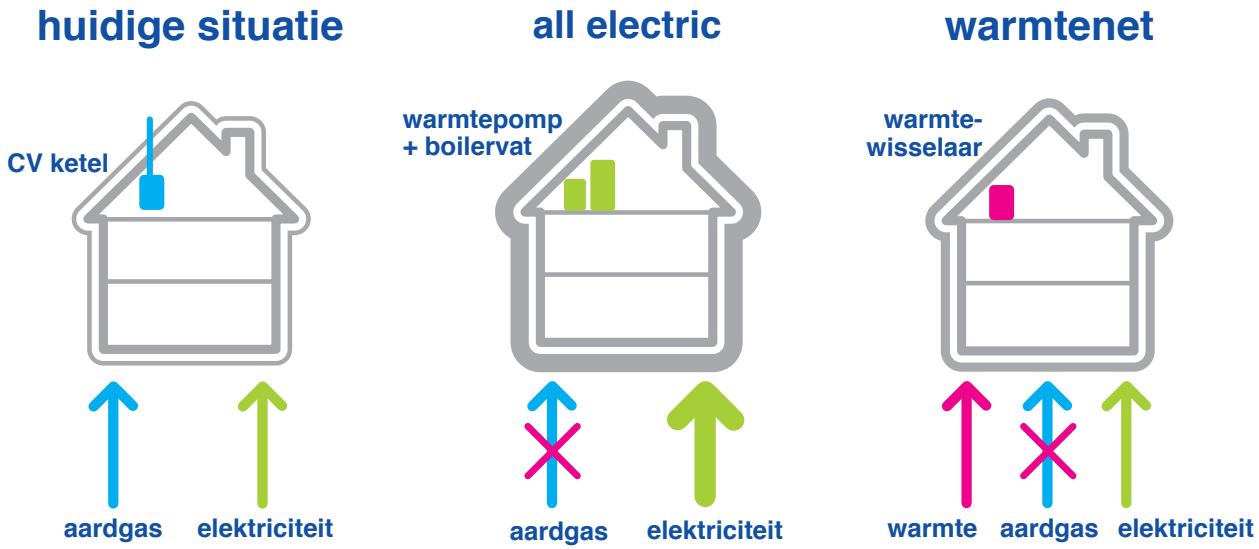

BIJEENKOMST WARMTENET IN KERSCHOTEN

Ruim 350 wijkbewoners waren naar de Fruytierschool gekomen om te horen welke plannen er zijn om Kerschoten en Kerschoten-West (wijk de Naald) van het aardgas af te halen. En meer dan 75 mensen bekeken de livestream. Wethouder Duurzaamheid Maarten van Vierssen opende de avond: 'We hebben een opgave voor de toekomst, voor heel Apeldoorn. We zetten in op energieneutraliteit in 2050 en dit zijn eerste stappen. Ik begrijp goed dat dit een spannende periode kan zijn en dat mensen zorgen kunnen hebben, vooral over hun financiën. Haalbaarheid en betaalbaarheid staan daarom bij de aanleg van dit warmtenet centraal.' In een volle zaal gingen de partijen daarna in gesprek met bewoners van deze wijk en riepen ze op tot meedenken.

Samenwerkende partijen maken aantrekkelijk aanbod

Projectleider Pauline Tiecken van de gemeente Apeldoorn legt uit waarom de gemeente – samen met de woningcorporaties Ons Huis, de Woonmensen en De Goede Woning, en Waterschap Vallei en Veluwe - deze oplossing als de beste ziet (zie kader). De partijen benadrukken dat zij het belangrijk vinden dat de warmte betaalbaar is, liefst niet duurder dan hetgeen men op moment van aansluiten kwijt is aan het verwarmen met aardgas. Omdat het niet verplicht is over te stappen, zal er een aantrekkelijk, betaalbaar en goed aanbod moeten komen: anders zou namelijk niemand de warmte gaan afnemen. Om dit te kunnen realiseren is subsidie noodzakelijk. Daarom gaan de projectpartners gezamenlijk een aanvraag doen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Duurzame warmte

Het plan is dat de warmte opgewekt wordt vanuit het afvalwater (rioolwater) op het terrein van het Waterschap aan de Stadhoudersmolenweg. Uit dit water kan met een grote warmtepomp warmte worden gehaald. De elektriciteit die daarvoor nodig is, zal groene elektriciteit zijn. Voor de piekmomenten (bijvoorbeeld in een strenge winter) zal op dit moment helaas nog een centrale aardgasketel (op het terrein van het Waterschap) nodig zijn, omdat duurzame alternatieven op dit moment nog te duur zijn. Het warmtenet zal ruim 80% minder CO_2 uitstoten dan de cv-ketels op aardgas. We streven ernaar om het bijstoken met aardgas zo snel mogelijk te vervangen door een duurzame warmtebron en daardoor 100% duurzaam te zijn.

LIVESTREAM INFORMATIE AVOND 9 MAART

De livestream van de informatie-avond van 9 maart is terug te kijken via de website kerschotenenergieneutraal.nl/warmtenet

EEN INDRUK VAN DE INFORMATIE-AVOND VAN 9 MAART

Open net

Er is gekozen voor een zogenaamd 'open net', waarbij Firan (een dochteronderneming van netwerkbedrijf Alliander) eigenaar is van de leidingen. Hoewel we starten met één warmteleverancier, streven we ernaar dat op termijn meerdere producenten en leveranciers van warmte toegevoegd worden. Je kunt hierbij denken aan bijvoorbeeld warmte uit datacenters of zonnewarmte.

Er worden – om een machtpositie te voorkomen - extra eisen gesteld bij de selectie van de (eerste) warmteleverancier. Het uitgangspunt is dat de prijzen mogen niet stijgen met de hoogte van het tarief van aardgas (zoals nu in de wet staat), maar slechts met het inflatie-percentage. Ook moet de tariefstelling transparant en begrijpelijk zijn.

En de woningen?

Het warmtenet zal een temperatuur van 70 graden krijgen. Dit betekent dat de woningen beperkt geïsoleerd dienen te worden en bestaande radiatoren in veel gevallen voldoende zijn. Ook levert het warmtenet hiermee voldoende warmte voor warm water (douchen) en is een boilervat in huis niet nodig.

In plaats van je cv-ketel krijg je in je huis een warmtewisselaar (afleverset) die de warmte van het net doorgeeft aan de cv-leidingen in je huis. Zo krijg je dus ook warm water uit de kraan en douche. Dit gebeurt overigens zonder dat het warme water uit het net door je cv-leidingen hoeft te stromen. De plaats van de warmtewisselaar is nader te bepalen en is bij voorkeur de plaats waar nu je cv-ketel hangt. Daar is het beginpunt van je cv-leidingen en kan de warmte goed door het hele huis verdeeld worden. In veel huizen hangt de cv-ketel nu op zolder. Dat betekent dat er een leiding in huis wordt aangelegd. Hoe dit precies wordt aangelegd en wat de plek van de warmtewisselaar wordt, is maatwerk en zal de komende periode uitgezocht worden.

De kosten?

Op dit moment weten we niet wat de kosten zullen zijn voor de afnemers van de warmte. Er moet nog een warmteleverancier geselecteerd worden, die uiteindelijk het exacte aanbod zal doen. Pas als dat aanbod er is, kunnen de wijkbewoners een echte keuze maken om wel/niet mee te doen.

De verschillende partijen die een rol spelen in het warmtenet

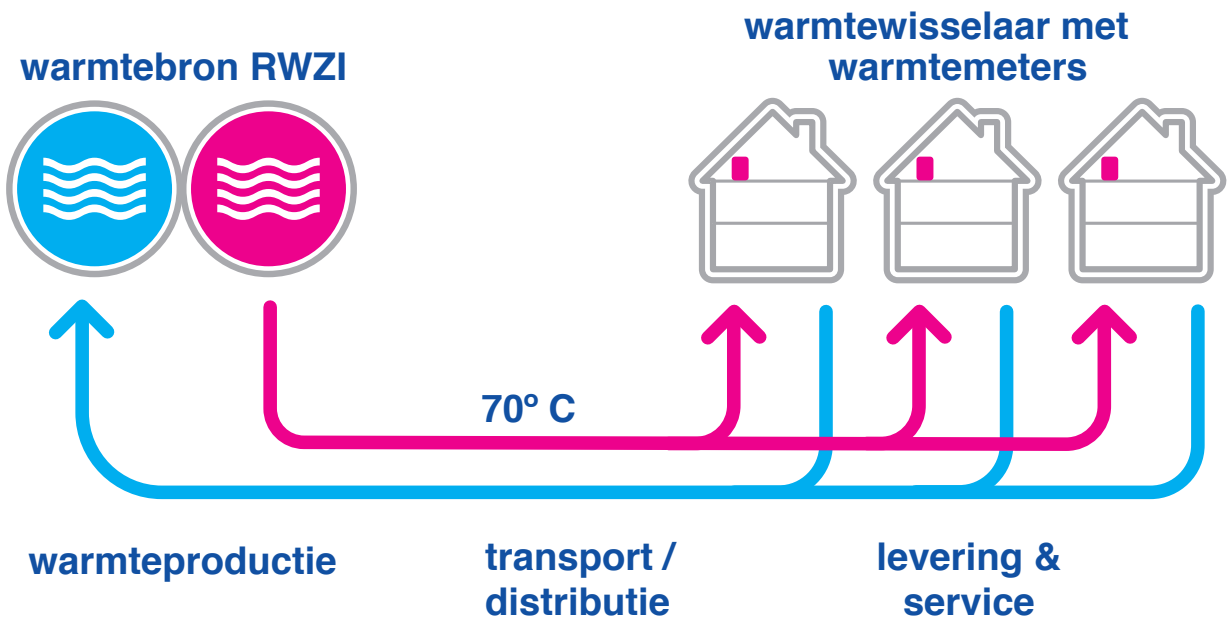

Daarnaast zal per woning gekeken moeten worden, of het isolatieniveau voldoende is om te kunnen stoken met een watertemperatuur van 70 graden. Ook de exacte plek van de warmtewisselaar (afleverset) zal per woning bekeken moeten worden.

Ondersteuning

Alle particuliere eigenaren kunnen straks een persoonlijk maatwerkadvies aanvragen. In dat advies moeten minimaal de volgende zaken meegenomen worden:

- Wat is er nog nodig aan isolatie?
- Waar kan de afleverset komen te staan?
- Wat is er verder nodig (meterkast, 'breekwerk'), waar komen de leidingen te lopen?
- Zijn er verder nog wensen die meegenomen kunnen worden (aanbouw, dakkapel etc)

Wie nu al voorlopig advies wil over de isolatie van zijn woning, kan terecht bij het Energiepunt van de gemeente aan de Paslaan. Of nu, in tijden van corona, via www.energiekapeldoorn.nl.

Huurders

Voor huurders geldt uiteraard dat de verhuurder verantwoordelijk is voor de aanpassingen aan de woning. Huurders zijn niet verplicht in te gaan op het aanbod van de nieuwe warmteleverancier; echter, als 70% van de huurders instemt, zijn wél alle huurders van dat complex verplicht over te stappen.

We streven ernaar om ook de kosten van het overstappen op elektrisch koken te kunnen vergoeden.

Meedoen en meedenken

De samenwerkende partners vinden het belangrijk om nu al de bewoners en bedrijven te informeren. Op die manier krijgt iedereen de tijd om mee te denken, aan het idee te wennen en eventueel de woning gereed te maken voor de toekomst. Uiterlijk in 2030 zal de wijk aardgasvrij zijn. Daarom is het belangrijk dat inwoners met ons meedenken. Dat gebeurt natuurlijk nu al onder de vlag van Kerschoten Energieneutraal en dat zetten we graag de komende periode nog intensiever door.

Als u actief wilt meedenken in de werkgroep warmte, of af en toe vragen zou willen beantwoorden (panel), meldt u zich dan bij ons!

Vervolg?

Om de aanleg van het warmtenet haalbaar en betaalbaar voor iedereen te maken, vraagt de gemeente subsidie aan bij het Rijk. Rond de zomer zullen wij horen of deze subsidie wordt toegekend. Na de zomer verwacht de gemeente een tweede grote bijeenkomst voor de wijkbewoners te organiseren.

KOM IN CONTACT

warmtenet@kerschotenenergieneutraal.nl
regisseur@kerschotenenergieneutraal.nl